

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie analizy i oceny kontroli związanych z problematyką prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze (ustawa o emeryturach pomostowych)

Rada Ochrony Pracy na posiedzeniu w dniu 24 stycznia 2012 r. rozpatrzyła materiały dotyczące problematyki prac wykonywanych w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, przygotowane przez Państwową Inspekcję Pracy oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Ustawa o emeryturach pomostowych obowiązująca od dnia 1 stycznia 2009 r. w sposób istotny zmieniła zasady kwalifikowania prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze. Z uwagi na istniejącą w zakładach pracy różnorodność nazywania przez pracodawców podobnych stanowisk pracy, a także fakt wykonywania pracy na stanowiskach o tej samej nazwie, ale w skrajnie odmiennych warunkach, ustawodawca odszedł od obowiązujących w poprzednich przepisach, ustalanych ogólnie, wykazów stanowisk pracy bez określenia kryteriów ich kwalifikacji, na rzecz wskazania rodzajów prac uprawniających do wcześniejszej emerytury, których wykaz został zawarty w załącznikach do ww. ustawy. Jednocześnie prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikom wykonującym prace wymienione w załącznikach tylko wtedy, gdy będą one wykonywane w warunkach określonych w definicji prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Istnieją więc ustawowo określone rodzaje prac, a nie wykazy zawodów czy stanowisk pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Natomiast tworzenie wykazów stanowisk pracy, na których są wykonywane prace spełniające kryteria zawarte w ustawie, zostało powierzone płatnikowi składek. W trakcie wdrażania przepisów ustawy ujawniły się różnice interpretacyjne, wynikające przede wszystkim z:

- nadal często mylnego pojęcia pracy w warunkach szczególnych regulowanego ustawą o emeryturach pomostowych z pracą w warunkach szkodliwych objętą innymi regulacjami prawnymi,
- odrębnego traktowania wykazów prac oraz definicji prac w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze,
- sprzecznego orzecznictwa sądów administracyjnych rozpatrujących w trybie postępowania administracyjnego odwołania od decyzji inspektora pracy o nakazie umieszczenia bądź wykreślenia pracownika z listy osób wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że badanie przez inspekcję pracy warunków pracy związane z koniecznością ustalenia czy wykonywana praca jest pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, czy pracą o szczególnym charakterze doprowadziło do ustalenia, że na około 10 tys. skontrolowanych stanowisk pracy 29% przeprowadzono - obowiązującą od 1996 roku ocenę ryzyka zawodowego - w sposób powierzchowny, jedynie w celu wygenerowania dokumentu potwierdzającego formalne jej dokonanie. Utrudnia to prawidłową prewencję zagrożeń zawodowych, a także kwalifikację stanowisk pracy do wykonywanych w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze.

Rada Ochrony Pracy na podstawie przedłożonych materiałów uważa za celowe:

1. okresowe prezentacje informacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Państwowej Inspekcji Pracy o stanie realizacji ustawy o emeryturach pomostowych,
2. stałą i konsekwentną kontrolę przez Państwową Inspekcję Pracy prawidłowości przeprowadzania oceny ryzyka zawodowego i podejmowania na jej podstawie odpowiednich środków chroniących życie i zdrowie zatrudnionych,
3. wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości o zainicjowanie szkoleń dla sędziów sądów administracyjnych prowadzących sprawy dotyczące kwalifikacji prac do prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze,
4. zwrócenie się do Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego w trybie art. 264 ust. 2 ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi o złożenie wniosku celem podjęcia uchwały w celu wyjaśnienia przepisów, których stosowanie spowodowało rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych

Podjęcie tych działań jest niezbędne w celu zniesienia różnic w interpretacji ustawy o emeryturach pomostowych.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Poseł Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 28 lutego 2012 r.